

NAGYVILÁG

A gyarmatoktól a Charlie Hebdo-i terrorig

Jászberényi Sándor

2015. 01. 14. 17:00

A Charlie Hebdo mézárálás mindenkit megrázott Európában. Téves azonban azt gondolnunk, hogy Franciaország konfliktusa új keletű lenne. Több évtized gyarmatosító szabadrablás és a volt gyarmatok függésben tartása, sarcolása érlelte ezt a konfliktust. Franciaország gyarmatosító politikájának fekete pontjait a siliconafrika.com gyűjtötte össze.

Amikor Guinea miniszterelnöke 1958-ban úgy döntött, országa független lesz és kiválik a francia gyarmatbirodalomból, a párizsi elit annyira dühös lett, hogy elpusztított mindent, amiről úgy vélte a francia gyarmatosításnak köszönhetően jöhetett létre az afrikai országban.

Háromezer francia hagyta el Guineát, és amit nem tudtak magukkal vinni, azt a földdel tették egyenlővé. Lerombolták az iskolákat, az óvodákat, a közigazgatási épületeket, tönkretették az autókat, a mezőgazdasági gépeket, a könyveket, az orvosságokat, a

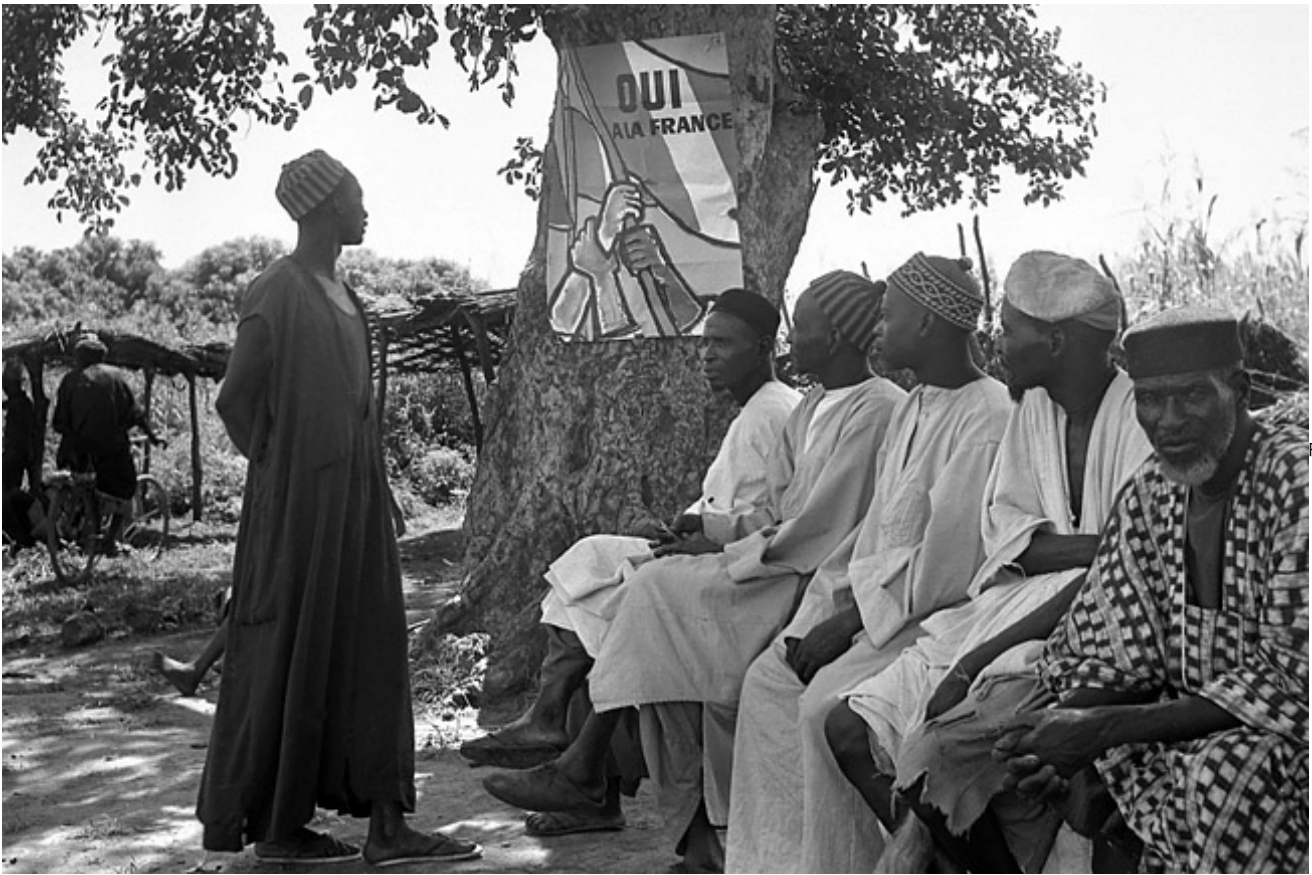
kutatási intézet eszközeit, megölték a háziállatokat és az áruházak ételeit felégették, vagy megmérgezték.

Ezzel minden gyarmat számára világossá vált, hogy a franciák elutasítása súlyos következményekkel járhat. Nem is mert senki Sékou Touré nyomába lépni. Egyedül a guineai miniszterelnök volt elég bátor, hogy véghezvigye, amit jelmondatában is hangoztatott “inkább választjuk a szabadságot szegénységben, mint a jólétet szolgátságban.”

Sylvanus Olympionak, a Togói Köztársaság első elnökének sikerült egy középutas megoldást találnia. Nem írta alá a gyarmatosítás folytatásáról szóló de Gaulle-paktumot, de minden évben törlesztett Franciaországnak a gyarmatosításból származó előnyei miatt. Ez volt az egyetlen módja, hogy a franciák ne rombolják le az országot, mielőtt távoznak Togóból. Az ún. “gyarmati adó” mértéke hatalmas volt, 1963-ban az ország költségvetésének 40 százalékát tette ki. Az állam pénzügyi helyzete rendkívül instabillá vált, ezért Olympio úgy döntött, az afrikai valutaközösségi frank (FCFA) helyett az ország saját pénznemét fogja használni. 1963. január 13-án, három nappal azután, hogy az új pénzek nyomtatását megkezdték, Olympiot meggyilkolták. Az elnökkel állítólag Etienne Gnassingbe, egy veterán francia idegenlégiós őrmester végzett 612 dollárnyi jutalomért.

Modiba Keita, a Mali Köztársaság első elnöke is meg szeretett volna szabadulni a gyarmati valutától. 1968. november 19-én, Olympiohoz hasonlóan ő is egy ex-hadnagy áldozatává vált.

A függetlenségi törekvések viharos időszakában a franciák számos alkalommal vetették be az idegenlégiósaikat, hogy eltávolítsák pozíciójukból a kellemetlenséget okozó afrikai vezetőket.

Fotó:

Euopress/AFP

1966. január elsején Jean-Bédel Bokassa követett el puccsot David Dackot, a Közép-Afrikai Köztársaság első elnöke ellen. Január 3-án Felső-Volta, a jelenlegi Burkina Faso elnökét, Maurice Yaméogot mozdította el a helyéről Aboubacar Sangoulé Lamizana. Benin elnökét, Hubert Magát saját testőre hallgattatta el 1972. október 26-án. Mathieu Kérékou francia katonai iskolákban tanult 1968 és 1970 között.

Az elmúlt 50 évben összesen 67 puccs történt 26 afrikai országban. Ezekből 16 állam volt francia gyarmat. Ahogy a számok is tükrözik, Franciaország kétségbeesetten és igen aktívan törekedett arra, hogy megtartsa kolóniáit.

Afrika nélkül nem megy

2008 márciusában a volt francia elnök, Jacques Chirac elismerte: “Afrika nélkül Franciaország a harmadik [világ] hatalom helyére csúszna a rangsorban.” De Chirac elődje, François Mitterand is megjövendölte már 1957-ben: “Afrika nélkül Franciaországnak nem lenne történelme a 21. században.”

Jelenleg 14 afrikai országot kötelez a gyarmati szerződésük arra, hogy devizatartalékuk 85 százalékát a francia központi bankba, és ezzel a francia pénzügyminiszter ellenőrzése alá helyezték. 2014-es adatok szerint Togónak és még 13 másik afrikai

államnak kell gyarmati adót fizetnie Franciaország számára. Az ellenálló vezetőket vagy meggyilkolták, vagy eltávolították a pozíciójukból. Akik engedelmeskedtek, most a franciák pazar életmódját támogatják, mialatt a saját népük mélyszegénységtől szenved.

Az afrikai vezetőket gyakran vádolják korrupcióval és azzal, hogy a nyugati hatalmak érdekei szerint cselekednek, de jó okuk van az ilyen hozzáállásra. A saját embereikkel foglalkoznának, ha nem zaklatnák, és nem terrorizálnák őket folyton a gyarmatosító országok.

Gyarmati Paktum

Franciaország csak papíron ismerte el gyarmatai függetlenségét. “Együtműködési megállapodást” íratott alá velük, melyben részletezte kapcsolatuk természetét, biztosította a frank, és a francia oktatási rendszer pozícióját az országokban, és meghatározta a katonai és a kereskedelmi preferenciáikat. Ez az 1950-es évek óta érvényben lévő gyarmati paktum 11 főbb összetevőből áll.

1. Gyarmati adó fizetése Franciaország számára

Az újdonsült “független” államoknak fizetniük kell a francia infrastruktúráért, melyhez a gyarmatosítás ideje alatt juthattak hozzá.

2. A nemzeti tartalékok elkobzása

Az afrikai országok csakis a francia központi bankba helyezhetik letétbe monetáris tartalékaikat. Franciaország már 14 állam nemzeti tartalékával gazdálkodik 1961 óta. Kezeli Benin, Burkina Faso, Bissau-Guinea, Elefántcsontpart, Mali, Niger, Szenegál, Togo, Kamerun, Közép-Afrikai Köztársaság, Csád, Kongó-Brazzaville, Egyenlítői-Guinea és Gabon pénzét.

Évről évre mintegy 500 milliárd dollár gazdagítja ily módon a francia kincstárat. Az afrikai országok évente a pénzüik 15 százalékához férhetnek hozzá. Ezen felül jogosultak kölcsön felvételére a kereskedelmi átlagkamatlábon alapuló kamattal. A kölcsön maximális értéke azonban nem lehet magasabb, mint az előző évi állami bevételük 20 százaléka. Ha az ország ennél több kölcsönt szeretne felvenni – a saját pénzéből – Franciaország megvétózhatja.

“Őszintén el kellene ismernünk, hogy a bankjainkban lévő pénz nagy része pontosan az afrikai kontinens kizsákmányolásából származik”– nyilatkozta nemrég Jacques Chirac,

volt francia államfő.

3. Elővásárlási jog bármilyen nyersanyagra vagy természeti erőforrásra

Bármilyen új erőforrásra lelnek a volt gyarmatok területén, Franciaországnak jogában áll azt elsőként felvásárolni. Az országok csak akkor kereshetnek más vevőt, ha a franciák rábólintottak.

4. A francia érdekek és vállalatok preferálása a közbeszerzéseknél

A kormányzati megbízások esetében francia cégeket kell előnyben részesíteni, nem számít, ha más jobb ár-érték aránnyal szolgálna. Ebből kifolyólag a legtöbb ex-gyarmat gazdasági létesítményei francia emigránsok kezében vannak. Elefántcsontparton például francia vállalatok tulajdonában van az összes közmű – a víz, az elektromosság, a telefon, a közlekedés, a kikötők és a nagyobb bankok is. Ugyanígy a kereskedelemben, az építőiparban és a mezőgazdaságban is. Végül az afrikaiak majd odáig jutnak, hogy az európaiak tulajdonában lévő kontinensen fognak élni.

5. Kizárólagosság a katonai felszerelésre és a katonatisztek képzésére

A gyarmati paktumhoz kapcsolódó védelmi megállapodások értelmében a Franciaországba küldött magas rangú katonai tisztviselők ösztöndíjakban és támogatásokban részesülhetnek a képzéseik során.

A helyzet igazából az, hogy a franciák több ezer árulót képeznek az intézményeikben, akik szükség esetén bevethetők, ha puccsot kellene végrehajtani az afrikai országokban.

6. Csapatok vezényléséhez és katonai közbeavatkozáshoz való jog

A védelmi megállapodások lehetővé teszik, hogy Franciaország katonailag fellépjen az ex-gyarmatai ellen, és francia vezetésű csapatait állomásoztassa az országok katonai bázisain.

Amikor Laurent Gbagbo, Elefántcsontpart elnöke véget szeretett volna vetni a francia kizsákmányolásnak, puccs áldozatává vált. Gbagbo elmozdítása során Franciaország tankokat, harci helikoptereket és a különleges erőket is bevetette, akik a civileket sem kímélték. A francia hadsereg 2006-ban 56 fegyvertelen civilt mészárolt le és további 1200-at megsebesített. Mindezek tetejében a francia üzleti közösség a műveletek alatt elszenvedett veszteségeért kártérítésre kötelezte az új kormányt.

7. A hivatalos nyelv a francia és az oktatás is francia nyelven kell, hogy folyjon

A francia külügyminiszter felügyelete alatt álló "Frankofónia" nevű szervezet számos kapcsolódó létesítményéve együtt azért jött létre, hogy terjessze a francia nyelvet és a kultúrát az afrikai ex-gyarmatoknál is.

8. A gyarmati valuta, az FCFA kötelező használata

A valutaközösségi franknak köszönhetően Franciaország könnyedén megcsapolhatja az afrikai országok kasszáit. Már az Európai Unió is elítélte ezt a rendszert, de a franciák nem hajlandóak megszabadulni gyarmati rendszerüktől, mely 500 milliárd dollárral gazdagítja a kincstárukat.

9. Az éves egyenleg megküldése Franciaországnak

Az afrikai országok a jelentés elküldése nélkül nem juthatnak hozzá a pénzükhöz.

10. Katonai szövetségesek korlátozása

Az afrikai országok közül kevés rendelkezik regionális katonai szövetséggel, egyedül a volt gyarmatosítójukkal működnek együtt. Ex-gyarmatai számára Franciaország meg is tiltja, hogy mással lépjenek szövetségre.

11. Kötelező Franciaországgal szövetkezni háború vagy válság idején

A második világháború során kb. egymillió afrikai katona harcolt a nácizmus és a fasizmus ellen, úgy, hogy sokszor nem kérték a beleegyezésüket sem. Franciaország tudja, hogy az afrikai katonai erők igen hasznosak lehetnek, hiszen a franciák 1940-ben mindössze 6 hétig tudták magukat tartani a németekkel szemben.

Fotó: Euopress/AFP

A mai napig tart

Van valami hátborzongató Afrika és Franciaország viszonyában. Először is, hogy Franciaország súlyosan függ az Afrika kizsákmányolásától, már a rabszolgaság kora óta. Továbbá ijesztő, hogy a francia elitben nincs annyi a kreativitás, hogy túllépjen a régi időkön és a hagyományokon. Végül pedig, Franciaország két, olyan a múltban ragadt, paranoiákkal küzdő intézménnyel rendelkezik, melyek apokalipszist sejtenek a változások mögött és ideológia szempontból nem jutottak tovább a 19. századi romanticizmusnál. Ennél fogva a Francia Pénzügyi és Költségvetési, valamint a Külügyminisztérium nem csak Afrikára, de magukra a franciákra is fenyegetést jelent.

Afrikának is lépnie kell azonban, ha fel szeretné szabadítani magát. Érthetetlen például, hogy hogyan bírja 450 francia katonai irányítani Elefántcsontpart 20 millió fős népességét.

■ AJÁNLOTT VIDEÓ

